

Spacecraft System engineering i praktiken

Till sommarkursen Rymdteknik & Rymdfysik

Uppsala, 2005

Av Petrus Hyvönen

Innehåll

Vad är “System Engineering”

Föreläsningen innehåller exempel relaterade förstudien av en mission “Venus Express”, som föreslogs till ESA’s flexible mission program (ej samma som senare kallats Venus Express)

Objektiv – grunden till konstruktionsarbetet

Satellitssystem

Modellering med Integrerade Modeller

Mission Design

Olika budgetar

Kommunikation

Ombordkraft

Rymdmiljöns påverkan

Vad är System Engineering

Hur bygger vi komplexa system?

“ Systems Engineering är en disciplin som innefattar processer, metoder och organisation för att knyta samman olika specialdiscipliner i strävan efter att finna en kostnadseffektiv och bärkraftig lösning som uppfyller kundens och intressenters krav. I sin bredaste form balanseras tekniska, ekonomiska, och tidsaspekter samt risk över hela systemets livscykel”

Mer konkret i satellitsammanhang

Hur skall man tillverka satelliten?

Hur skall man knyta ihop olika delar för att få en fungerande helhet

Hur skall man kunna göra konstruktionsbeslut för ett sådant komplext system?

Allt detta i en miljö med olika tekniska, ekonomiska och organisatoriska aspekter!

Venus Express

Ett förslag till ESA, som
respons på en annonserad
"Invitation to tender"

Slutlig konfiguration med
två delar, sub- satellit och
huvudsatellit

Används som exempel i
föreläsningen

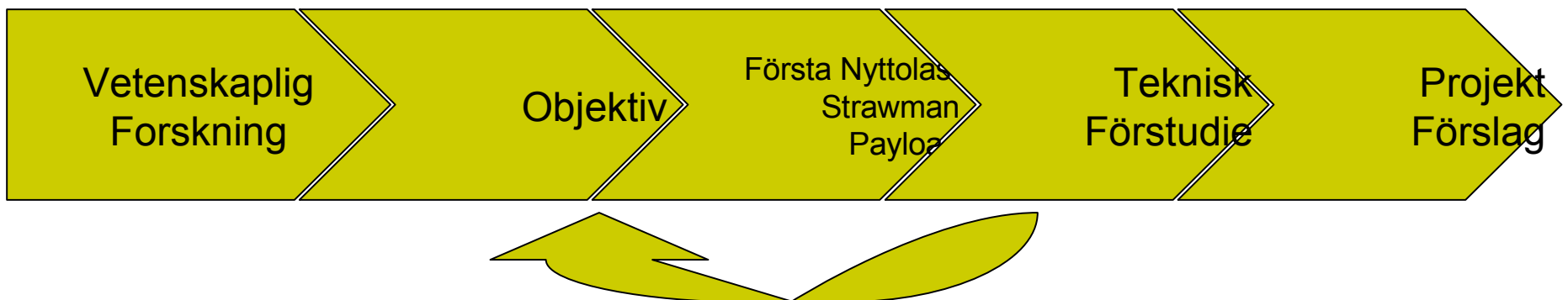
**OBS Ej samma som den
"Venus Express" som
ESA bygger på nu.**

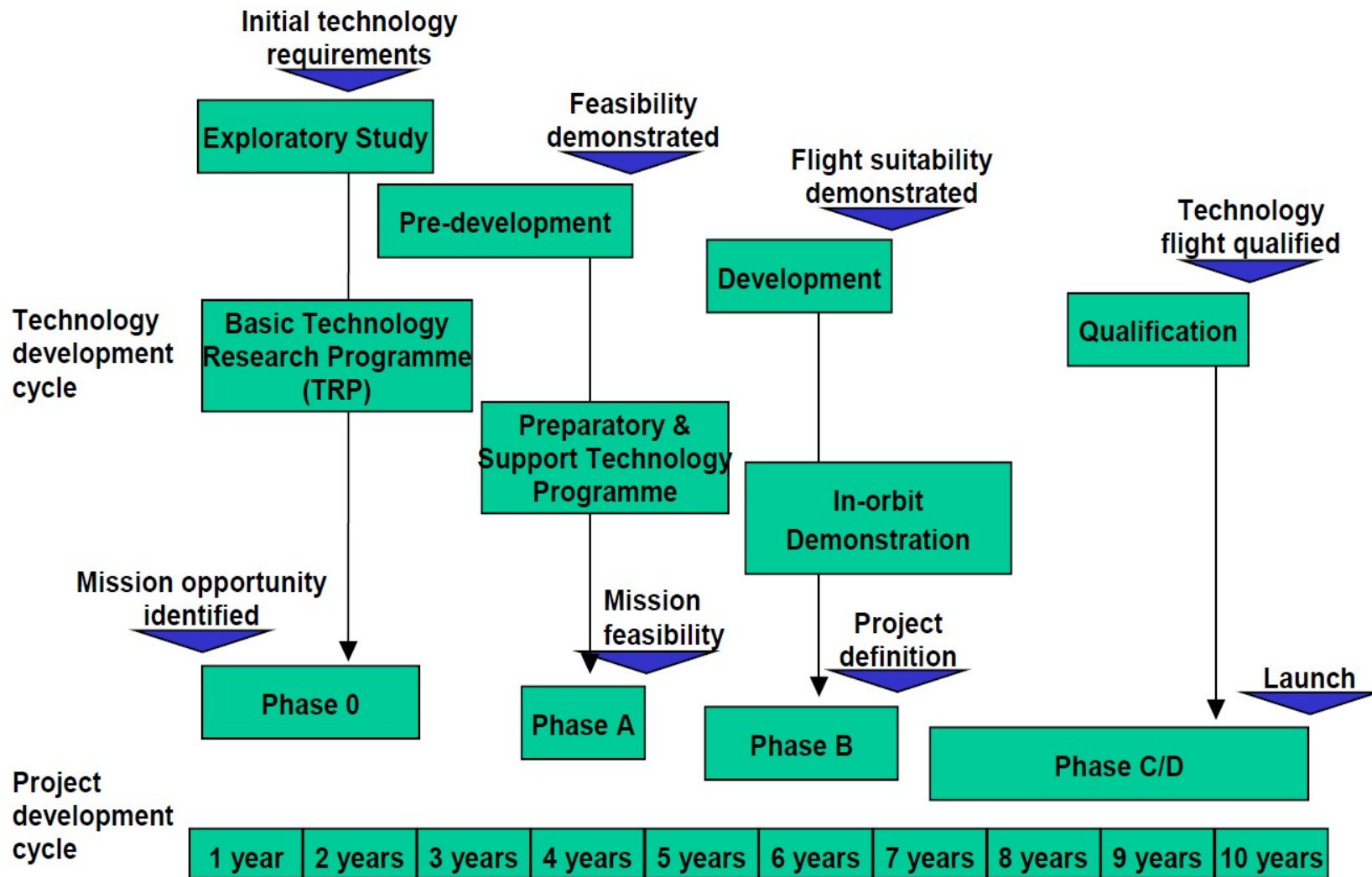
Objektiv

Missionens vetenskapliga objektiv
specificerar målsättningen för projektet

*Att undersöka Venus atmosfär och dess koppling
till solvinden, för att förstå utvecklingen av Venus
atmosfär och hydrosfär*

Utveckling av Rymdprojekt - ESA's modell

Objektiv – Instrument

Scientific Objective	Payload Instrument											
	Ion mass spectrometer	Ion and electron spectrometer	Plasma wave/lightning detector	Langmuir probe	Magnetometer	ENA spectrometer	Mass-resolving driftmeter	Near IR imaging spectrometer	UV/visible photometer	Sub-satellites	<i>Plasma sounder</i>	<i>Camera</i>
Venus atmosphere – solar wind interaction	X	X	X	X	X	X	X			X		
Direct measurement of escaping ions	X	X		X		X	X			X		
Water escape in the past	X	X										
Aurora		X	X	X					X			X
Acceleration processes	X	X	X	X	X	X	X			X		
Lightning			X						X			
Super-rotation	X	X			X		X	X				X
Greenhouse effect								X			X	
Dawn-dusk asymmetry	X	X		X		X	X			X		
Meso-scale properties										X		
Magnetic field					X							
Volcanic activity	X	X		X			X	X	X			
Kinetic effects of the solar radiation	X	X					X					

Strawman Payload

Första nyttolast som används i

konstruktionsarbetet

Ändras under en formell upphandling

Viktig för att kunna skapa en bild av rymdfarkosten

<i>Instruments</i>	Estimated [kg]
Mass resolving ion spectrometer	5
Electron & ion spectrometer	2
Wave/lightning detector	2
Langmuir probe(s)	1
Magnetometer	0,5
ENA spectrometer	2,5
Driftmeter with mass resolution	3
Subsatellites	16
Subsatellite release/support system	3
<i>Atmospheric instruments</i>	
Near IR imaging spectrometer	10
UV/visible photometer	3
Radio science experiment	0
Total Mass:	48 kg

Requirement - kravspecifikation

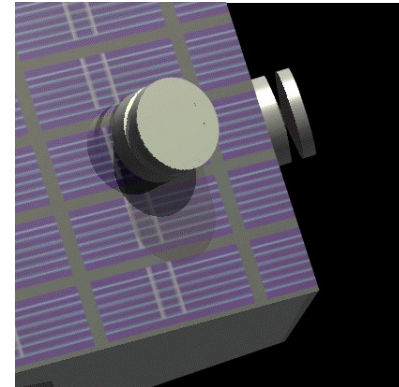
Instrumenten
ställer krav på
rymdfarkosten
inom bland annat:

Placering

Strömförsörjning

Datahantering

Termisk miljö

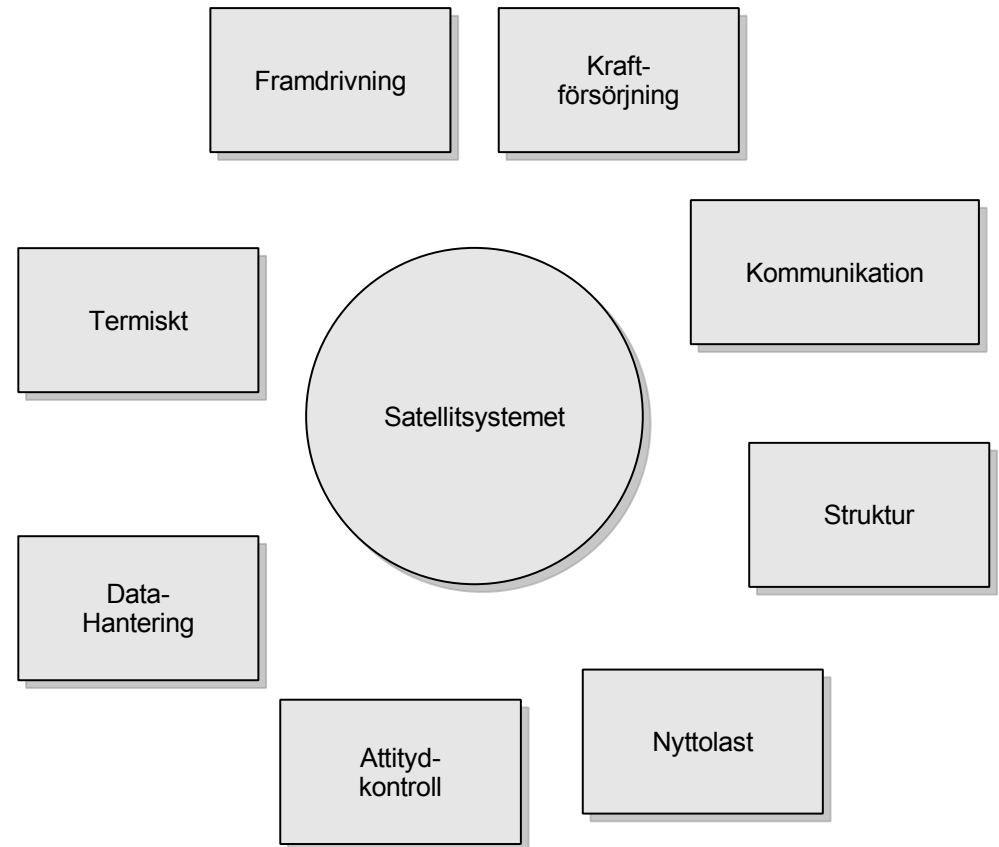
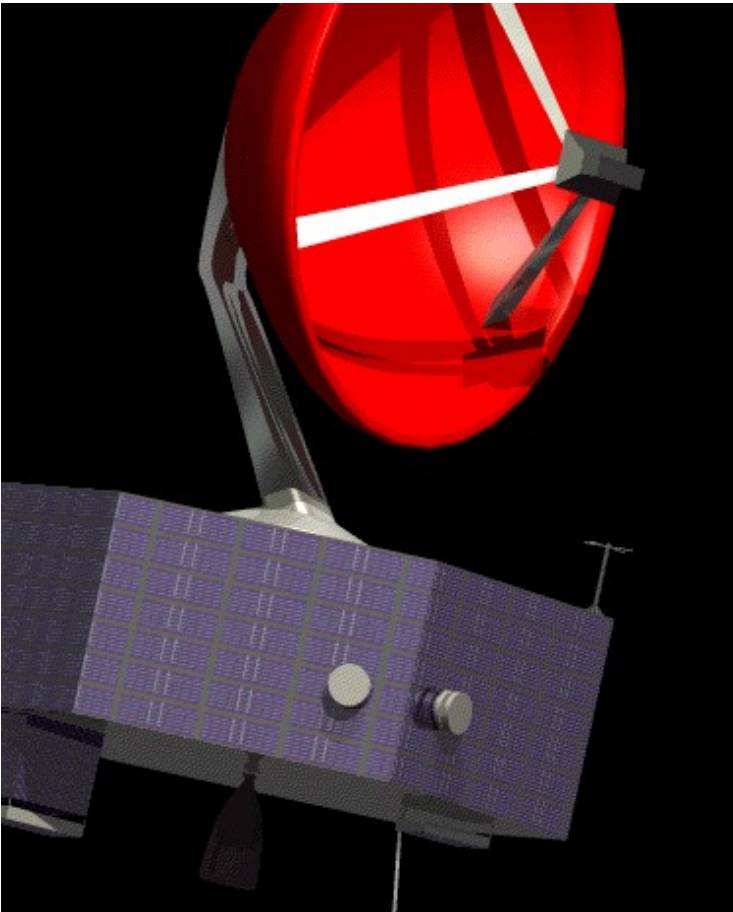

Particle Spectrometers on the spacecraft

Measurement	Resolution	Sampling Hz	Number
Temperature	8	0,1	50
Voltage	8	0,1	10
Current	8	0,1	20
Pressure	8	0,1	8
Status	1	0,02	43
Control-register*	8	N/A	8

Exempel på datahanterings- krav från ett plasmainstrument

Satellitssystemets delar

Stabilisering – ett avgörande steg

Kontrollera och kunna
förutsäga satellitens
pekning

Två huvudsakliga metoder

3-axligt stabiliserad

Helt styrbar pekning

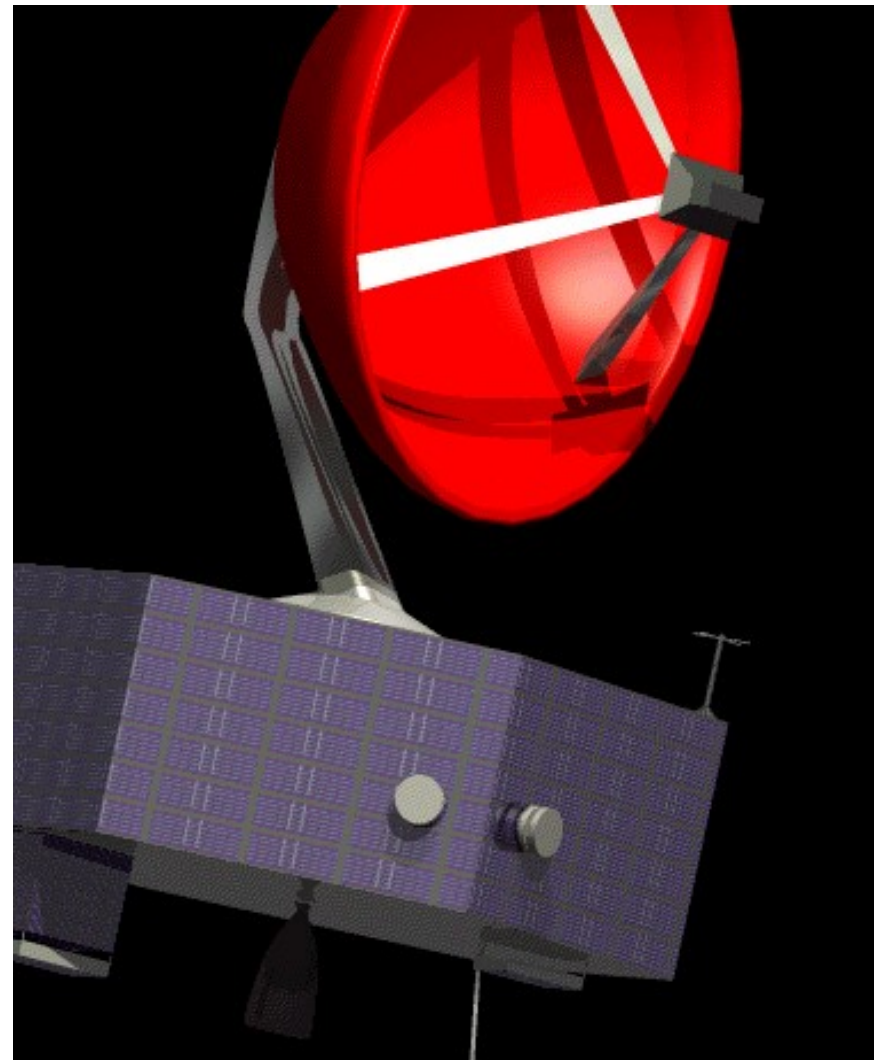
Spinn- stabiliserad

Enkel lösning

Fördelar i vissa mätsituationer
– 2D instrument kan göra 3D-
mätningar

Dual Spin

”Avspunnen” del

Dual-Spin lösning

Datahanteringsystem

Vanliga uppgifter för datahanteringsystemet:

Kontrollera farkostens tillstånd och initiera åtgärder

Kommunicera med instrumenten, distribuera tidsinformation och vidareförmedla kommandon

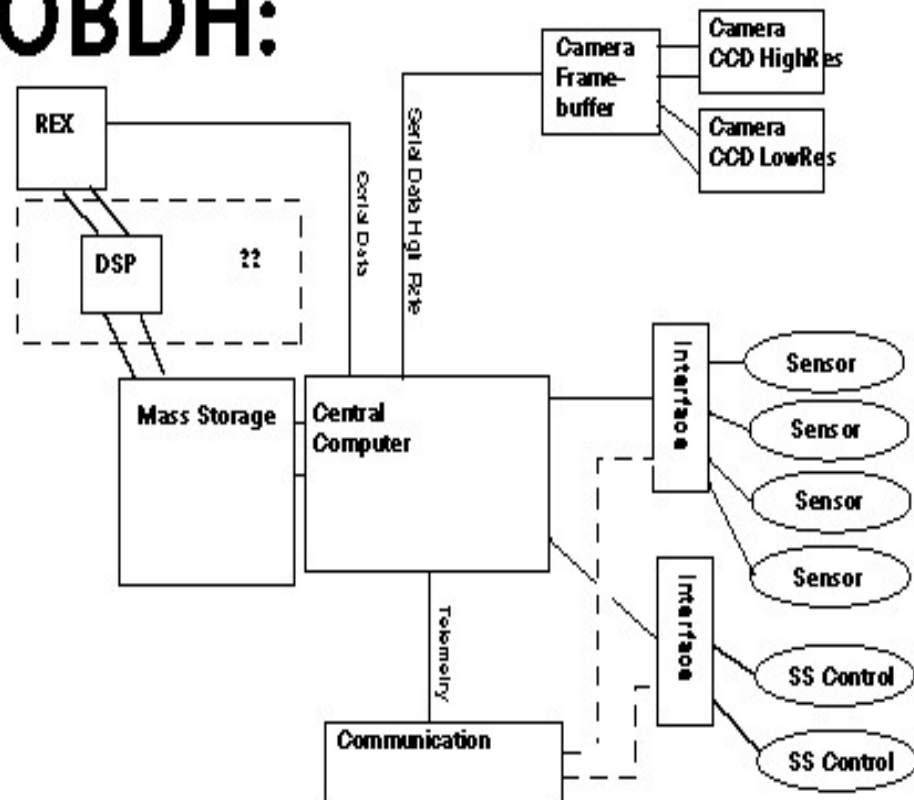
Lagra instrumentmätningar och housekeeping

Skapa dataströmmen för telemetri

Avkoda telekommandon och distribuera dessa

Ta över kontrollen av rymdfarkosten i nödsituationer

OBDH:

98-04-10 LunarSat Workshop
PH

Exempel på datahanteringsystem för
En vetenskaplig satellit (LunarSat)

Modellering

Modellering av system ett forskningsområde i sig

Olika nivåer –

Analogt elektrisk – kretsar, signaler, brus

Fysisk – instrument, partikelbanor, utfällning av paneler

Logik – digital elektronik, mjukvara, timing

Funktion – systemsimulering, autonomi

En trend nu mot att bygga modeller i enkla system – ofta vanliga kalkylbladsystem

“Integrated Models”

Snabbt att lära sig, inga obskyrda programmeringspråk, mjukvara som finns både gratis (openoffice, gnumeric) och i standard kontorspaket (MS Excel)

Microsoft Excel - Venus Express IM.xls

File Edit View Insert Format Tools Data Window Help

Geneva 10 B I U

G22 fx

1	Venus Express Power			
2	Page version	0	Last modified	6/19/2005
3				
4	Page and Author Info			
11	<i>Press Gadget to Expand/Hide info</i>			
12				
13	Input Parameters		Output Parameters	
14	Distance From Sun	0.7233 AU	Available Powe	401 W
15	Solar Intensity at 1 AU	1358 W/m^2		
16				
17				
18				
19	<i>No crosspage links may be made under this line!</i>			
20				
21				
22	Solar Intensity			
23	Distance from sun	0.7233 AU		
24	Intensity at Earth	1358 W/m^2		
25	Intensity at Distance	2596 W/m^2		
26				
27	Solar Panels			
28	Spacecraft diameter	2.3 m		
29	Spacecraft Height	0.8 m		
30	Panel Cross Section	1.84 m^2		
31				
32	Power Generation			
33	Total Panel Area	1.84 m^2		
34	SolarConstant at Earth distance	2596 W/m^2		
35	Coverage ratio	0.6		
36	Cell Efficiency	14%		
37		Silicon	14%	Silicon
38		GaAs	18%	GaAs
39		Multilayer	26%	Techstar
40	Total Panel Efficiency	8%		
41	Total Solar Power	401 W		
42				
43				
44				
45				
46				

Colour encoding:
 Green Inmovable constant
 Blue Input value
 Red Warnings and Loop closures

Sheet1 | Mars Properties | Orbital Motion | Venus Properties | Interpl. Com | S-LGA | S-HGA TM | X-TM | S-LGA TC | S-HGA TC | MD | Instrumentation

Enkel versionshantering

Struktur

Möjlighet att göra in / utparametrar

Färgkodade värden

Referenser i samma dokument

Återanvändbarhet

Flikar för olika subsystem

Integrated Models

Dynamiska parametriska modeller

Kalkylsystemet ger möjlighet att ändra parametrars värden i en komplex modell och snabbt observera resultat

Solar Intensity					
	Distance from sun	0.7233	AU		
	Intensity at Earth	1358	W/m ²		
	Intensity at Distance	2596	W/m ²		
Solar Panels					
	Spacecraft diameter	2.3	m		
	Spacecraft Height	0.8	m		
	Panel Cross Section	1.84	m ²		
Power Generation					
	Total Panel Area	1.84	m ²		
	Solar Constant at Earth distance	2596	W/m ²		
	Coverage ratio	0.6			
	Cell Efficiency	14%			
		Silicon	14%	Silicon	From SMAD
		GaAs	18%	GaAs	From SMAD
		Multilayer	26%		Techstar
	Total Panel Efficiency	8%			
	Total Solar Power	401	W		

Demo..

Budgetar – mer än bara pengar

Budgetar används i ett större sammanhang än ekonomi. I en satellitstudie gör man vid ett tidigt skede budgetar över:

Massa

Effekt

Bränsle / Delta-V

Första budgetarna är gissningar baserade på uppskattningar från tidigare erfarenhet

Marginaler viktigt att inkludera i tidigt stadium

Event	dV (m/ s)
Spacecraft delivered to Interpl. Trajectory	
Trajectory Corrention	0.0
Venus Injection	1330
Orbit Correction	100

Exempel ur Venus-Exress
delta-V budget

Massbudget

Central roll – Bäraketens kapacitet ofta begränsad
Marginaler minskar ju mer konstruktionen utvecklas

För Venus Express beräknades första massbudget som en kombination av

Statistik för andra interplanetära sonder (Planet-B & MORO)

Mer detaljerade beräkningar för kritiska subsystem

Rejåla marginaler

Venus Express Mass Budget

Power	20	kg
Propulsion System	30	kg
Communications	25	kg
Data Handling	8	kg
AOCS System	10	kg
Structure	45	kg
Harness	6	kg
Thermal	10	kg
Payload	48	kg

Total Dry Mass	202	kg
Dry Mass Margin	20%	
Dry Mass Margin	40	kg
Estimated Dry Mass	242	kg

Fuel Mass	158	kg
Fuel Margin	20%	
Fuel Margin	32	kg
Estimated Fuel Mass	190	kg

Estimated Total Mass 433 kg

Uppsändning

Uppsändningsalternativ

Europeiskt (Ariane)

Ryssland

USA

Indien

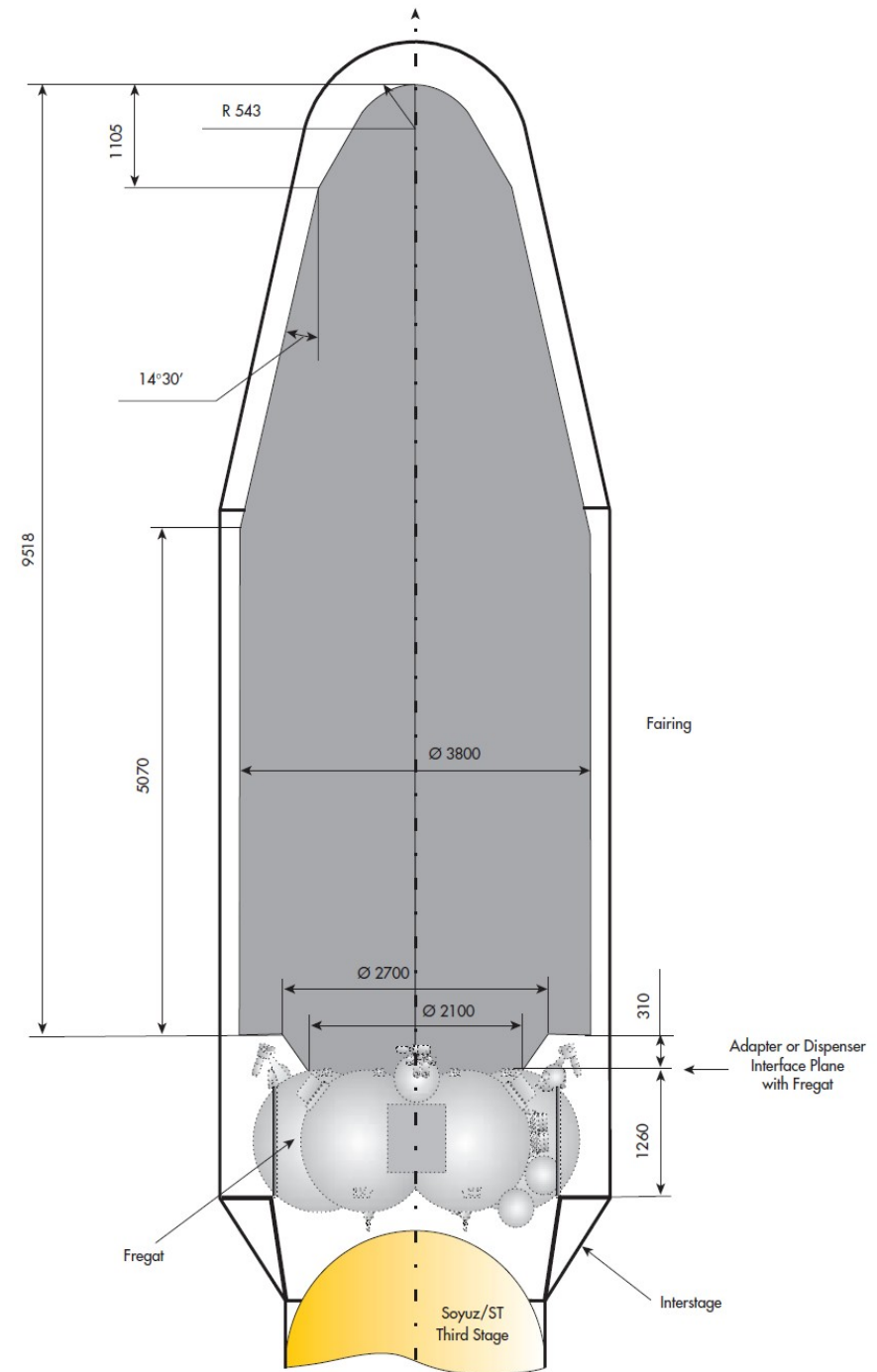
Japan

Kina

Plus några länder med
enstaka försök

Sverige har ingen
uppsändning till
omloppsbana

User's manual för
bärraleter finns numer
ofta på nätet

Soyuz användbara nyttolastsutrymme
[Från Soyuz User Manual]

Uppsändning påverkar

Ofta starkt krav på
Vikt – ej
förhandlingsbart!

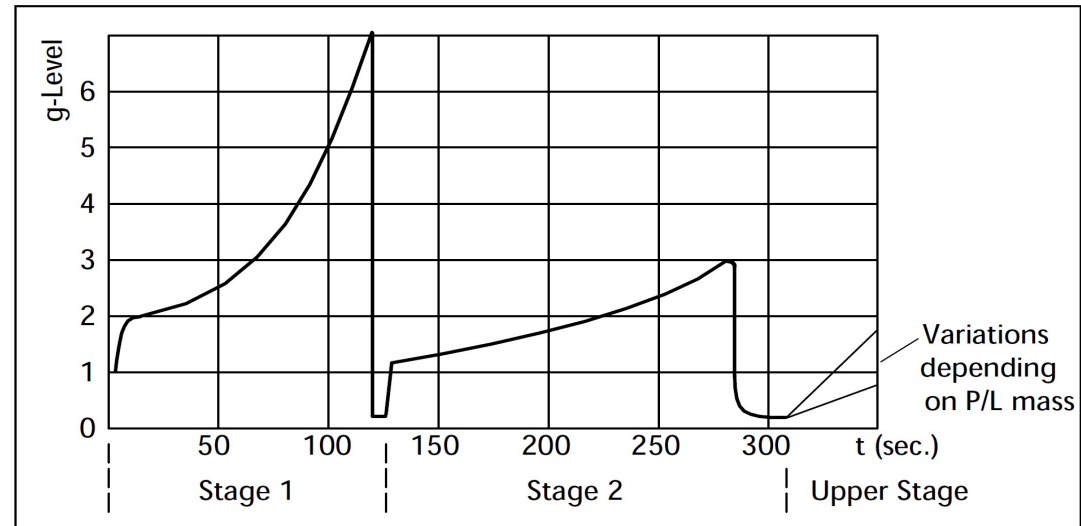
Starka vibrationer

Skaktester

Stöt-
uthållighetstester

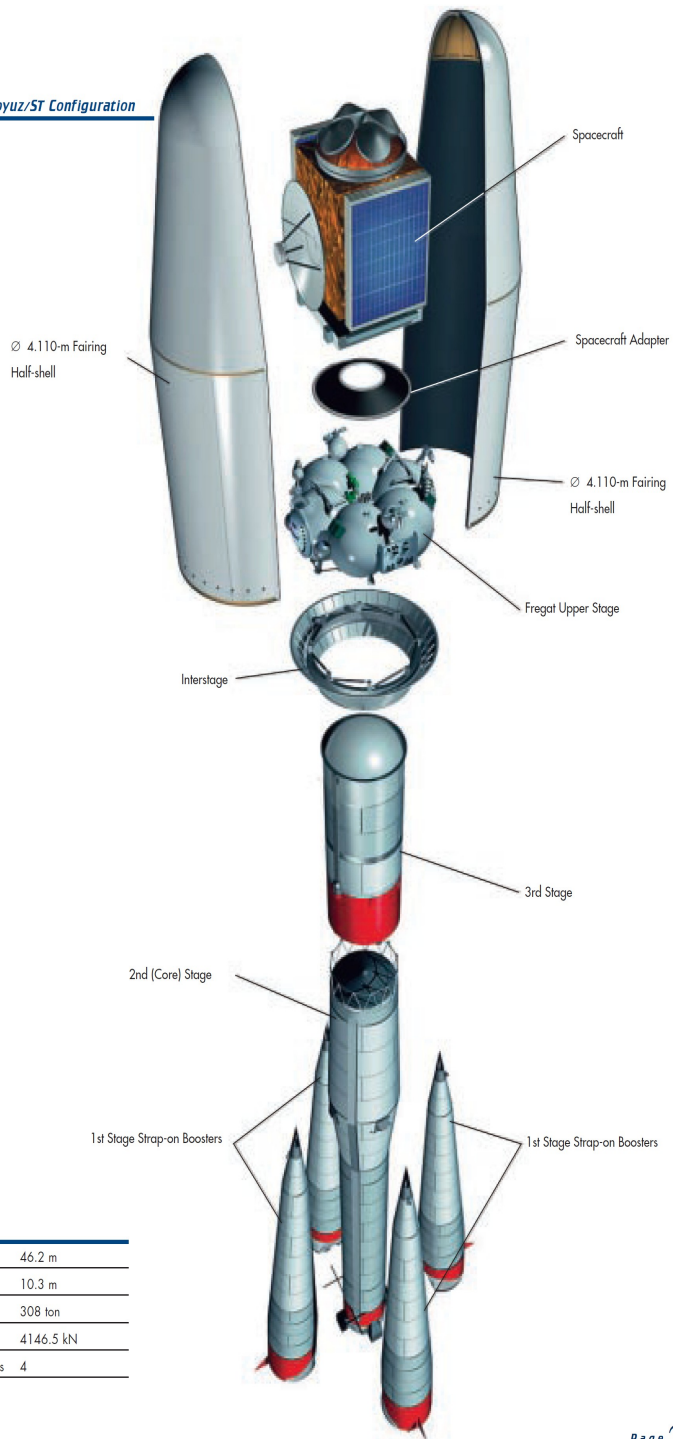
Radiotystnad

Ofta ingen aktivitet
under uppsändning

Variationer i longitudinell statisk acceleration
under flygning. [Från Eurockot User's Guide]

Figure 1-2: Soyuz/ST Configuration

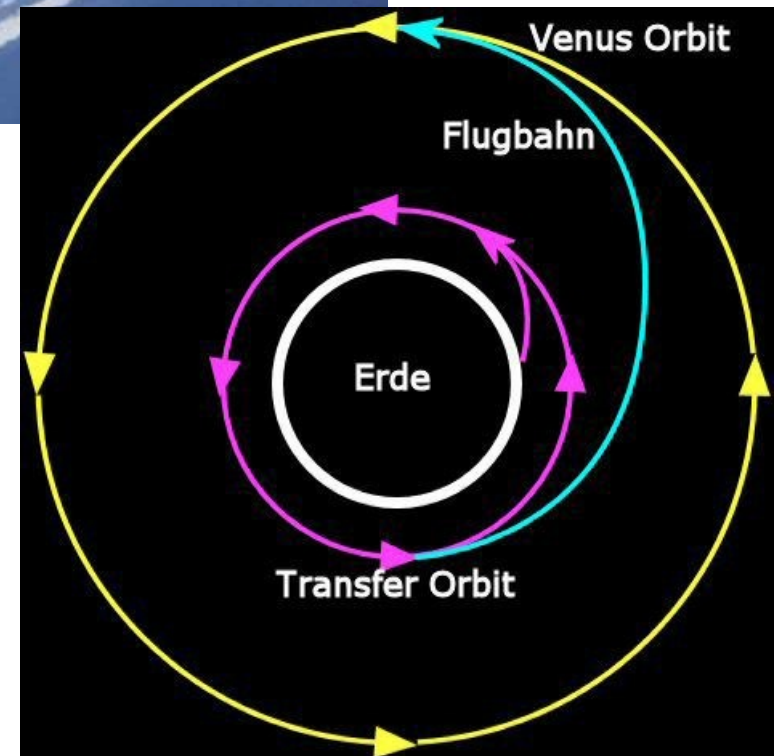

Soyuz/ST

Length	46.2 m
Diameter	10.3 m
Lift-off Mass	308 ton
Lift-off Thrust	4146.5 kN
Number of Stages	4

Bilder från
ESA's VEX
mission

Kommunikation

”Livlinan till rymdfarkosten”

Telekommando

Telemetri

Ranging

Många möjligheter

- Frekvensband

- Kapacitet (bithastighet)

- Datotyp

- Komprimering

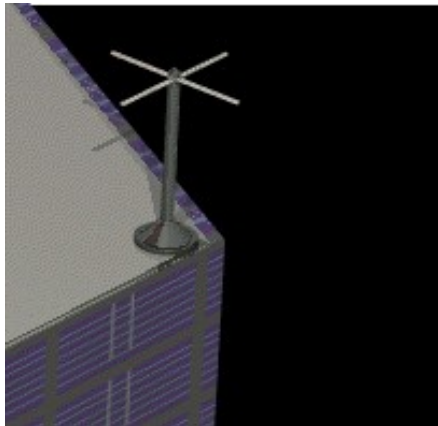
ESOC's markstation i Villafranca, Spanien, Möjlig att användas för kommunikation med Venus Express

Antennsystem

High Gain Antenn (VEX)

- Riktad antenn för högkapacitetslänken.
- Parabolisk antenn för X- och S-band
- Måste noggrant pekas mot Jorden under användning

Low Gain Antenn (VEX)

- Nödsituationer
- Ranging
- Bred antennlob – behöver inte pekas
- S-band

Länk Budget

En "budget" över signalstyrkan i radiosignalen

Räknar om alla faktorer till decibel

Addera komponenterna

VEX: Avstånd viktig faktor

Venus 0.3 – 1.7 AU

EIRP Satellit e	40.1	dBW	
FSL	-262	dB	
Atmospheric Losses	-0.40	dB	
Rec. Gr/ Ts	28.20	dBK	
Boltzman	228.6	dBW/ Hz/ K	
Bit rate	-30.00	dBHz	
	Eb/ N0	4.4	dB
Boltzman	-228.6	dBW/ Hz/ K	
System Noise [K]	552	K	
System Nose	27.4	dBK	
Noise Power	-168.2	dBW	
Eb/ N0 FSK	13.3	dB	
Eb/ N0 BPSK+RS+Viterbi	2.7		
Margin	1.7	dB	
Bitrate	1	kbps	
Spectrum Util.	0.5	bps/ Hz	
Bandwidth	2	kHz	
Bandwidth [dBHz]	33	dBHz	

Exempel på utdrag ur länkbudget (ej komplett)

Kraftbudget

Kraftbudgeten
balanserar
inkommande effekt
från solpaneler och
nukleära generatorer
mot förbrukarnas och
lagringens (batterier)
effekt

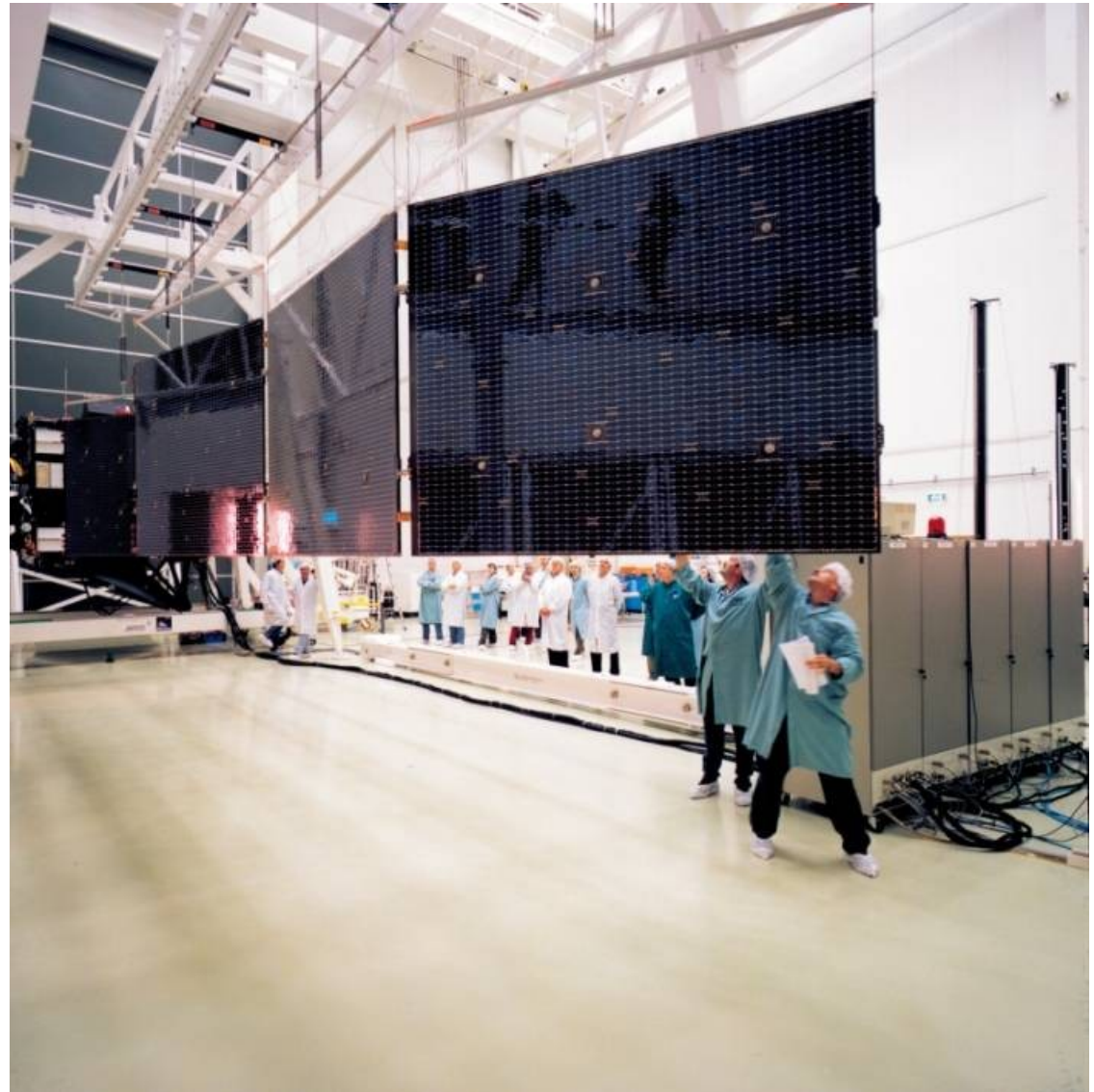
Flera olika scenarios

- Raketseparation

- Transfer-faser

- Operationell

- Eklips

Test av solpaneler på interplanetära
Rymdsonden Rosetta

Rymdmiljö

Betydligt mer fientlig än miljön på Jorden

Beror på banan

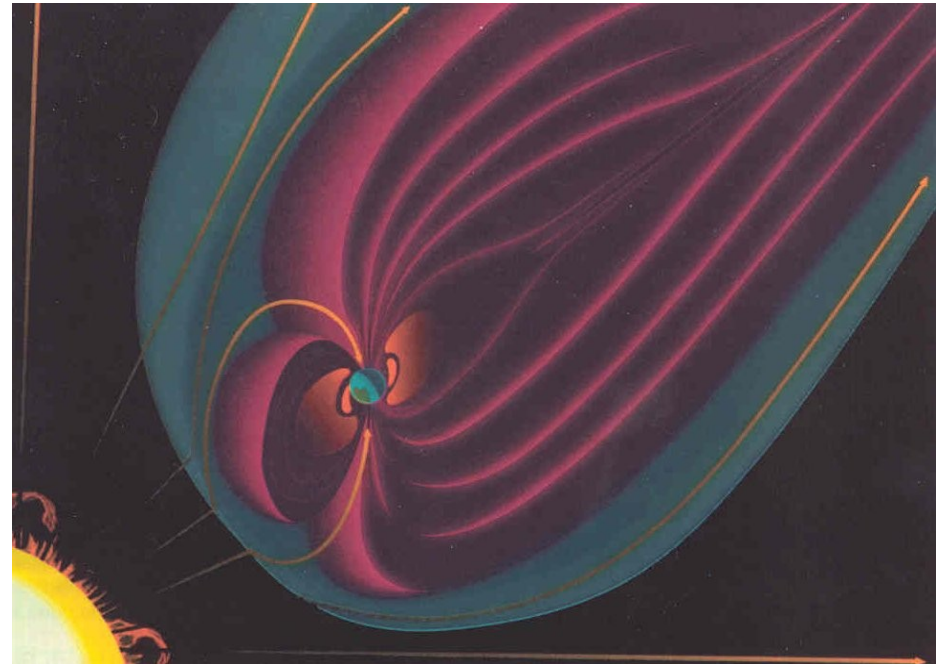
Huvudsakliga skillnader:

- Kosmiska partiklar

- Partiklar i strålningsbälten

- Energirika partiklar från solen

- Stark UV-strålning

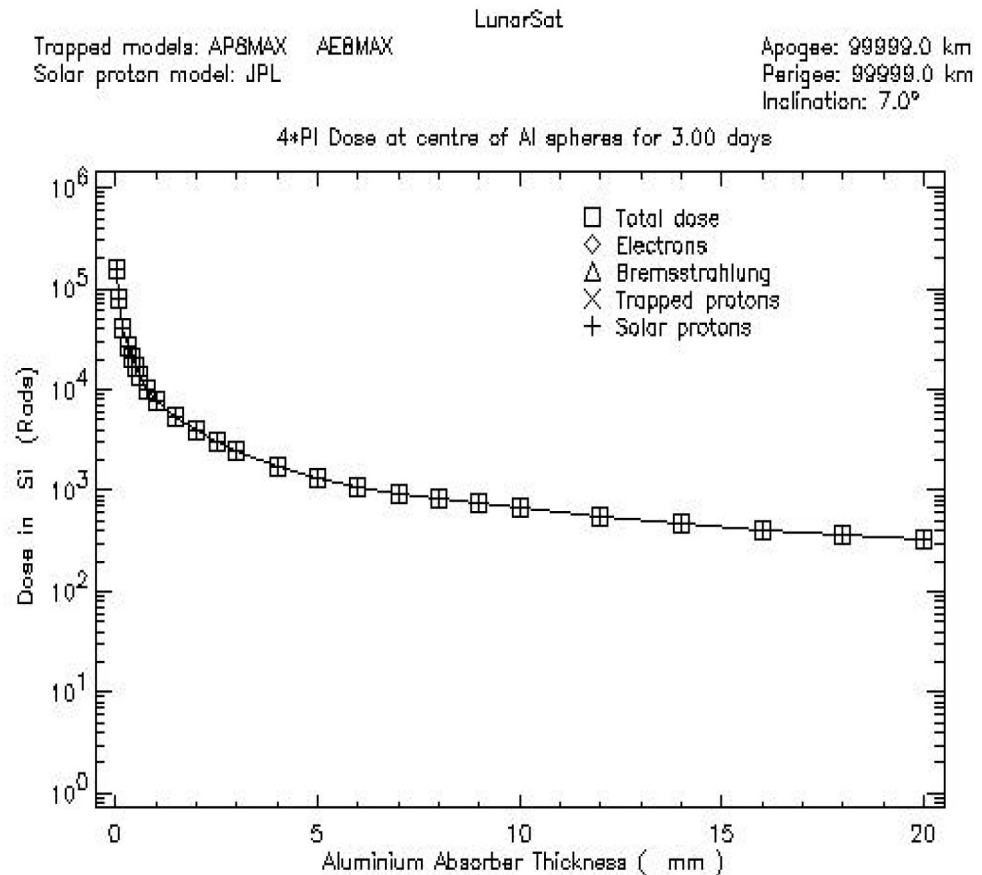
Stråldosen

Rymdfarkostens livslängd och banor påverkar stråldosen

Hög stråldos kräver annan elektronik, dyrare, tyngre

Skärmning av elektronik viktig

Stråldosen simuleras i speciella program, SPENVIS europeiskt alternativ

Exempel på strålningsmodellering
För omloppsbanor kring jorden
(Från LunarSat projektet)

Produkt kontroll

”There is no such thing as a human error” –
ESA’s kvalitetssäkringskurs

Ingen (extremt liten) möjlighet till reparationer
leder till hög kvalitetskontroll

Dokumentation

Tester (destruktiva / icke destruktiva)

Kvalitetssäkringssystem för organisationerna

Sammanfattning

Systems engineering är ett övergripande ämne i satellitkonstruktion

Arbete från projektets objektiv till teknisk och programmatisk konstruktion

Omfattar satellitens subsystem

Kan modelleras m.h.a. integrerade modeller

Sammankoppling mellan subsystem ger ett komplext designproblem